PERICOLUL SOCIAL REPREZENTAT DE INFRACȚIUNILE DE CRIMINALITATE ORGANIZATĂ

THE SOCIAL DANGER REPRESENTED BY ORGANIZED CRIME OFFENSES

CZU: 343.9.02 **DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.10725988**

BÂLC Mihai,
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0009-0008-5654-8645
E-mail: mihai.balc@hotmail.com

Abstract

Recent developments in the international arena highlight a resurgence of organized crime, demonstrated by the expansion of its geographical reach, as well as the diversification of illicit methods and means of generating profits, as well as the range of targets aimed by entities that initiate, plan, organize, support, or commit organized crime offenses. The social danger presented by crimes committed by criminal organizations stems from their tendency to undermine the authority of the state, not only by endangering the safety of citizens, but also by attacking the moral values of civil society. In these circumstances, the operations undertaken by organized crime groups have surpassed the realm of relative predictability in terms of motivations, modalities, and action objectives, leading to the conclusion that their promoters can carry out their operations anywhere in the world.

Keywords: *criminal law, crime, organized crime, criminal organizations, social danger, prejudiciability.*

Introducere

În conformitate cu Cap. II, Art. 14 din CP RM, una dintre caracteristicile esențiale ale infracțiunii este reprezentată de pericolul social (prejudiciabilitatea) al faptei, așa cum este definit de legea penală. Așadar în lipsa gradului prejudiciabil al unei fapte, aceasta nu poate fi considerată infracțiune în consecință nu este pasibilă de pedeapsa penală. Orice acțiune sau inacțiune care aduce atingere valorilor sociale protejate (cum ar fi suveranitate și independența statului, proprietatea, integritatea etc.) și care necesită aplicarea unei pedepse este considerată o faptă cu pericol social. Este important de remarcat că pericolul social diferă de la o infracțiune la alta, iar teoreticienii dreptului disting între pericolul social generic și pericolul social concret.

Pericolul social generic este stabilit de către legiuitor în momentul în care fapta este incriminată, ținându-se cont de valorile sociale care sunt afectate și de gravitatea prejudiciului. Acest tip de pericol social este specific unui anumit grup de infracțiuni.

Pe de altă parte, pericolul social concret este stabilit de către instanțele judiciare în momentul individualizării fiecărei fapte, pentru a determina dacă aceasta reprezintă sau nu o infracțiune în raport cu gradul de pericol social pe care îl prezintă.

Așa cum prevede art. 15 CP RM [1], *Gradul prejudiciabil al infracţiunii se determină conform semnelor ce caracterizează elementele infracţiunii: obiectul, latura obiectivă, subiectul şi latura subiectivă.* În stabilirea pericolului social al infracțiunii de crima organizată trebuie ținut

cont de faptul că acest gen de criminalitate există doar atunci când sunt împlinite cumulativ mai multe condiții, iar pericolul social, prejudiciabilitatea este doar una dintre ele.

Art. 18 CP RO [2] prevede „Faptă care prezintă pericol social în înţelesul legii penale este orice acţiune sau inacţiune prin care se aduce atingere uneia dintre valorile arătate în art. 1 şi pentru sancţionarea căreia este necesară aplicarea unei pedepse." Astfel, putem deduce faptul că intenția legiuitorului este de a proteja valorile pe care le apără legea penală „suveranitatea, independenţa, unitatea şi indivizibilitatea statului, persoana, drepturile şi libertăţile acesteia, proprietatea, precum şi întreaga ordine de drept" împotriva organizațiilor criminale, prin acțiunile infracționale pe care le întreprind.

Diferența dintre cele două articole de lege stă în terminologia folosire unei terminologii diferite, Codul penal român folosind în continuare sintagma „pericol social" pentru a defini

Potrivit lui Cesare Beccaria, unele infracțiuni au capacitatea de a distruge societatea în sine sau de a cauza pieirea celor care o reprezintă. Alte infracțiuni aduc atingere securității personale a cetățenilor, punând în pericol viața lor, patrimoniul lor sau demnitatea lor. Există și infracțiuni care încalcă ceea ce legea prescrie fiecărui cetățean să facă sau să nu facă, în scopul menținerii liniștii și binelui social. [3, p. 17]

Infracțiunea și gradul prejudiciabil al infracțiunii de criminalitate organizată

Statul, prin intermediul organului legislativ, are responsabilitatea de a implementa reglementări juridice menite să protejeze valorile sociale. Aceste reglementări acoperă o gamă largă de aspecte referitoare la relațiile sociale și comportamentul individului în raport cu aceste valori. Odată cu implementarea acestor reglementări, se stabilesc limite și standarde clare care guvernează comportamentul membrilor societății.

Atunci când o acțiune sau inacțiune a unei persoane cauzează prejudicii în cadrul unei relații sociale care implică o valoare socială protejată prin legea penală, această acțiune poate deveni infracțională. În contextul criminalității organizate, nu se poate sublinia suficient de mult faptul că dreptul penal nu protejează doar interesele sociale, ci și drepturile și interesele legitime ale fiecărei persoane. Prin conceptul de pericol social al unor acte de conduită, ne referim la caracteristica acestora de a aduce atingere sau de a pune în pericol anumite valori sociale de un interes deosebit pentru societate. Drepturile, libertățile și interesele legitime ale fiecărui individ reprezintă astfel de valori. Acestea sunt enumerate printre valorile sociale protejate de legea penală (art.2 CP RM, art.1 CP Rom.) în lupta împotriva criminalității organizate.

Pentru ca o acțiune să fie considerată infracțiune, trebuie să îndeplinească și alte condiții prevăzute de lege, precum existența unui element subiectiv (intenție criminală sau neglijență) și aplicarea unei pedepse de către instanțele competente. De asemenea, fapta trebuie să aibă ca obiect respectiva relație socială protejată de legea penală. Astfel, infracțiunile de criminalitate organizată reprezintă o încălcare gravă a relațiilor sociale și a valorilor protejate de legea penală. Ele subminează securitatea și stabilitatea societății, având un impact negativ asupra comunității în ansamblu. Prin implementarea și aplicarea legilor și sancțiunilor corespunzătoare, statul își propune să combată aceste infracțiuni și să protejeze valorile sociale esențiale pentru bunăstarea și dezvoltarea societății.

Infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat, prevăzută la art. 367 CP RO s-a născut din dorința legiuitorului de a renunța la la multiple articole de lege care incriminau

aceleași infracțiuni, creând o incriminare cadru în care sunt incluse toate infracțiunile prevăzute in art. 323 CP 1969, și art. 167 CP 1969, cât și o armonizare a legii penale cu prevederile legii 39/2003.

Chiar dacă art. 367 CP RO s-a îndepărtat de prevederile legii 39/2003 în sensul în care este eliminată „comiterea uneia sau mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material», care reprezentau scopul material al infracțiunii, acesta fiind un element constitutiv prezent în majoritatea definițiilor [4], în timp ce în noua lege constă în „comiterea uneia sau mai multor infracțiuni», legiuitorul conștientizează gravitate infracțiunii, dându-i o forma agravantă atunci când infracțiunile întreprinse de către grupurile infracționale sunt pedepsite cu pedepse mai mari de 10 ani sau detențiunea pe viață.

Prin urmare, în situația în care legiuitorul nu a precizat un scop specific, este totuși necesar să existe un scop în conformitate cu circumstanțele menționate mai sus. Aceasta se datorează faptului că simpla inițiere, constituire, aderare sau sprijinire a unui grup, chiar și organizat, nu constituie în mod automat o infracțiune, decât atunci când grupul respectiv îndeplinește criteriile unui grup infracțional organizat, conform definiției din articolul 367 alineatul (6) al Codului Penal. [5, p. 31]

Aceasta înseamnă că grupul trebuie să fie structurat și constituit pe o anumită perioadă de timp pentru a fi considerat un grup infracțional organizat. Așadar, nu orice formă de asociere sau organizare a unui grup atrage în mod automat răspunderea penală, ci doar acele grupuri care se încadrează în definiția legală a unui grup infracțional organizat.

Prin stabilirea acestei cerințe, legislația penală urmărește să distingă între activitățile obișnuite și legal permise ale grupurilor organizate (precum organizații sociale, cluburi etc.) și activitățile grupurilor care au ca scop să săvârșească infracțiuni grave în mod sistematic și organizat.

Astfel, existența unui scop specific în constituirea și funcționarea grupului infracțional organizat este esențială pentru a se aplica răspunderea penală. Această cerință asigură că nu se incriminează sau sancționează activități nevinovate sau în conformitate cu legea, ci se vizează în mod specific grupurile care reprezintă o amenințare reală pentru societate prin săvârșirea infracțiunilor în mod organizat și sistematic.

După cum se poate observa, legiuitorul a ales să incrimineze toate cele formele participației penale, astfel pedepsind „inițierea, constituirea, aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a unui astfel de grup”. Chiar dacă anumiți autori sunt de părere că legiuitorul a făcut „exces de zel” în elaborarea articolului de lege [6], acesta a observat lezarea valorilor sociale a acțiunilor organizațiilor criminale. Chiar dacă dreptul de a se asocia este un drept de bază a oamenilor, asocierea sub forma unui „grup infracțional organizat” reprezintă o sursă ridicată de pericol, acestea reprezentând o forma de asociere, considerată de anumiți autori ca fiind formată în urma un abuz de drept. [7, p. 38].

Cu toate acestea raționamentul legiuitorului este unul justificat, având în vedere gravitatea faptelor și în special al efectelor produse de către grupările criminale în societate. Efectul dorit de către inițiatorii legii este de a se ajunge la răspundere penală cu scop preventiv și de a descuraja și elimina din fazele preparatorii ale formării grupului infracțional, urmărind înlăturarea pericolul social generat de către acestea.

Referințe bibliografice:

1. Codul penal al Republicii Moldova // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2002. - Nr.128-129..
2. Codul penal al României // Buletinul Oficial. - 1968. - Nr.79-79 bis; Monitorul Oficial al României. - 1997. - Nr.65.
3. S. Brânză, Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului, Chișinău, 2005.
4. K. v. Lampe, „ Definitions of Organized Crime," 11 4 2023. [Interactiv]. Available: www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm.
5. P. DUNGAN, „Grupul infracțional organizat," Analele Universităţii de Vest din Timişoara.
6. G. Zlati, „Consideraţii privind incriminarea constituirii grupului infracţional organizat, cu referire la art. 367 noul Cod penal şi Decizia-cadru 2008/841/JHA. De la raţiunea incriminării la consecinţele acesteia şi respectarea unor principii de drept penal," [Interactiv]. Available: https://www.penalmente.eu/2012/10/08/consideratii-privind-incriminarea-constituirii-grupului-infractional-organizat-cu-referire-la-art-367-noul-cod-penal-si-decizia-cadru-2008841jha-de-la-ratiunea-incriminarii-la-consecintele-aceste/.
7. G. Antoniu, „Reflecţii asupra criminalităţii organizate," RDP, nr. nr. 3/1997, p. p. 38.
8. Publicat : 29-05-2012 în Monitorul Oficial Nr. 103 art. 343. Text publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 50 din 29 ianuarie 2003..